

Het regelen van ondersteuning op open source software voor overheidsorganisaties

Afstudeerpresentatie Daniël Vijge
12 november 2007

Inhoud van de presentatie

- Waarom dit onderzoek?
- Opzet van het onderzoek
- Theorieën
 - Ondersteuning
 - Open source software
- Resultaten
- Conclusies en aanbevelingen

Waarom dit onderzoek?

- Open source software krijgt steeds meer aandacht
 - Actieplan “Nederland open in verbinding” van het ministerie van Economische Zaken

Waarom dit onderzoek?

- Goedkoper en ook in de toekomst voor iedereen toegankelijk

Overheid waagt nu de stap naar 'open source' software

- Open
 - Ac
 - mi
- De overheid wil naar toekomstvaste automatisering. Dat kan met 'open' software als Linux in plaats van Windows. Minder miljardenmislukkingen bij ict-projecten kan een welkom neveneffect zijn.

Vincent Dekker

De overheid gaat er eindelijk echt werk van maken: van ministerie tot gemeentelijke dienst, overal moet overgeschakeld worden op zogeheten open standaarden en open source software. Dat is vaak goedkoper dan wat grootmachten als Microsoft en Adobe leveren. Maar belangrijker dan die zuinigheid is de zekerheid dat elektronische brieven en databases van nu over vijftig jaar nog steeds bruikbaar zijn.

In Utrecht komen morgen vertegenwoordigers van tal van overheidsdiensten bijeen om zich te laten voorlichten over het actieplan 'Nederland open in verbinding' dat het kabinet op Prinsjesdag heeft gepresenteerd. Dat houdt onder meer in dat binnen een paar jaar overheidsbrieven niet alleen meer als

maakt en bewaard, maar minstens ook als zogeheten odf-document, het open document format. Dit odf is een wereldwijd erkende standaard voor documenten. Niemand is eigenaar van de standaard en dus kan niemand er in de toekomst geld voor vragen als je oude odf-documenten nog eens wilt raadplegen. Bovendien is de technologie van de standaard volledig open; iedereen kan controleren of er geen gekke verborgen haken en ogen aan zitten.

Vaak wordt open software vooral geroemd omdat het gratis is, maar dit hoeft niet het geval te zijn en is in feite minder belangrijk dan de controleerbare structuur ervan. Mede dankzij die openheid kan ook iedereen bijdragen aan de voortdurende verbetering ervan.

Gemeenten lopen voorop

De overheid is laat met het invoeren van open source software, maar dat geldt niet voor alle overheden. Zo is de gemeente Vaals al in 2003 overgestapt op Open Office, een open (en gratis) alternatief voor onder meer Word en Excel van Microsoft. Vaals koopt professionele on-

Eigenlijk is de overheid al een paar jaar te laat met het invoeren van de open software en standaarden. De Tweede Kamer nam in 2002 vrijwel unaniem een voorstel aan van Kees Vendrik (GroenLinks) waarin als streefdatum voor de invoering ervan 2006 stond. Het bleek lastiger dan gedacht, maar de komende jaren moet het alsnog gaan gebeuren.

Overigens heeft open source software volgens sommigen mogelijk nóg een welkom effect. Het zou indirect kunnen helpen bij het voorkomen van grote mislukkingen op ict-gebied bij de overheid. Gerben Wierda, hoofd IT-ontwerp voor de rechtbanken in Nederland, denkt dat een belangrijke reden voor het mislukken van ict-projecten een gebrek aan deskundigheid is. „Bij projecten zijn

bespaart dan toch nog 50.000 euro per jaar. Ososs, dat namens de overheid open source software stimuleert, heeft twee weken geleden al een boekje 'Open gemeenten' kunnen presenteren. Daarin staan tientallen voorbeelden van gemeenten die hun automatisering al op een

vaak veel soorten managers en relatief weinig deskundige IT'ers betrokken. Het is soms alsof in een ziekenhuis een gezondheids-econoom en niet een dokter bepaalt welke behandeling een patiënt krijgt."

Voor een deel is dat het gevolg van een gebrek aan deskundige IT'ers. Om daarin verandering te brengen moet de opleiding sterk verbeterd worden, meent Wierda. „Naar analogie met een medische opleiding zou je IT'ers eerst een jaar of vier een theoretische studie moeten laten volgen, en daarna vier jaar onder begeleiding praktijkervaring laten opdoen. In de medische wereld ben je na vier jaar studie doctorandus geneeskunde, maar je bent nog geen arts. Dat laatste vereist een hoop ervaring, op te doen in een omgeving waar je fouten kunt maken zonder dat er slachtoffers vallen."

Voor die praktijkervaring van IT'ers leent open source software zich heel goed, meent Wierda. Nederland zou zich daarop moeten toelagen. „Het mes snijdt dan aan drie kanten: het levert vaardiger IT'ers op, het levert bruikbare producten op voor de samenleving, en zorgt voor een stukje broodnodige concurrentie voor enkele monopolisten in

het

Trouw, 24 september

Waarom dit onderzoek?

- Open source software krijgt steeds meer aandacht
 - Actieplan “Nederland open in verbinding” van het ministerie van Economische Zaken
- Open source software wordt al gebruikt, en de overheid wil het nog veel meer gaan gebruiken
 - Er zijn echter veel vragen over ondersteuning op open source software

Onzekerheid?

- Voor gesloten (commerciële) software is er een duidelijke leverancier. Deze kan ook ondersteuning leveren
- Bij open source software ontbreekt deze leverancier, of er zijn heel veel leveranciers
 - Daarnaast zijn er nog communities, de software kan gratis worden geïnstalleerd, de software kan worden aangepast, ...
 - Kortom, er zijn veel onzekerheden

- In welke rollen is de overheid actief met open source ontwikkeling, hoe gaan ze om met deze ontwikkeling, en hoe kan ondersteuning op deze software het best geregeld worden?
- Duidelijk focus op eigen ontwikkeling, of laten ontwikkelen. Wanneer alleen bestaande software gebruikt wordt zijn er nauwelijks problemen bij de ondersteuning

- Case studies bij 9 projecten binnen verschillende overheidsorganisaties
 - Bestuderen van materiaal dat online beschikbaar is
 - Interview met de key person binnen elk project
- Allen projecten vervolgens geanalyseerd

Theorie: ondersteuning

- “Alle acties die nodig zijn om de software te kunnen blijven gebruiken”
- Voor het beheer van applicaties: het Application Services Library (ASL) framework

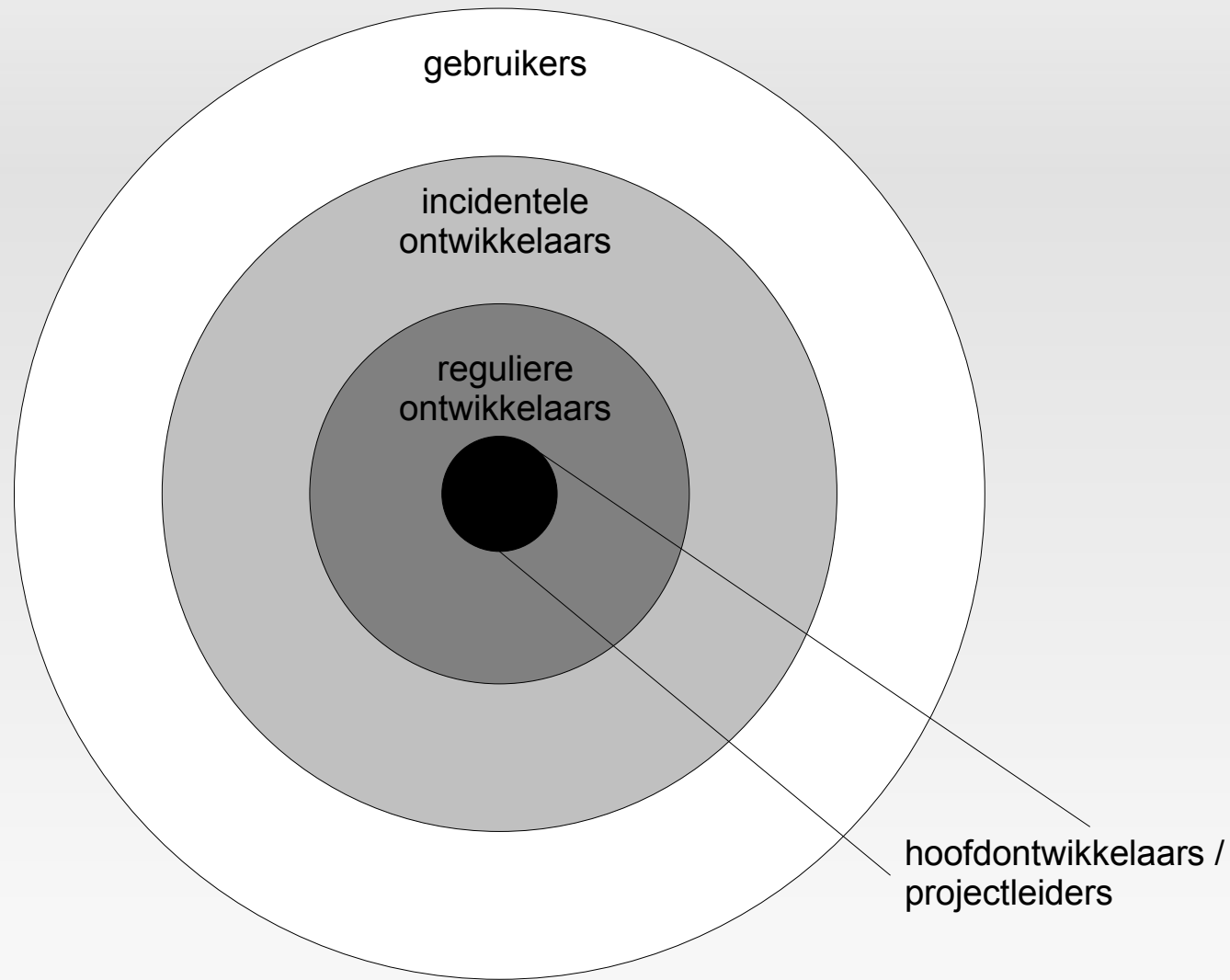
ASL framework

Theorie: open source software

- Open source software heeft een speciale licentie
- Door deze licentie is de software door iedereen vrij te gebruiken
 - De software is gratis
 - De software is 'niet echt van iemand'
 - Iedereen mag de software aanpassen
 - Rondom open source projecten ontstaan verbanden van ontwikkelaars en gebruikers, communities genaamd

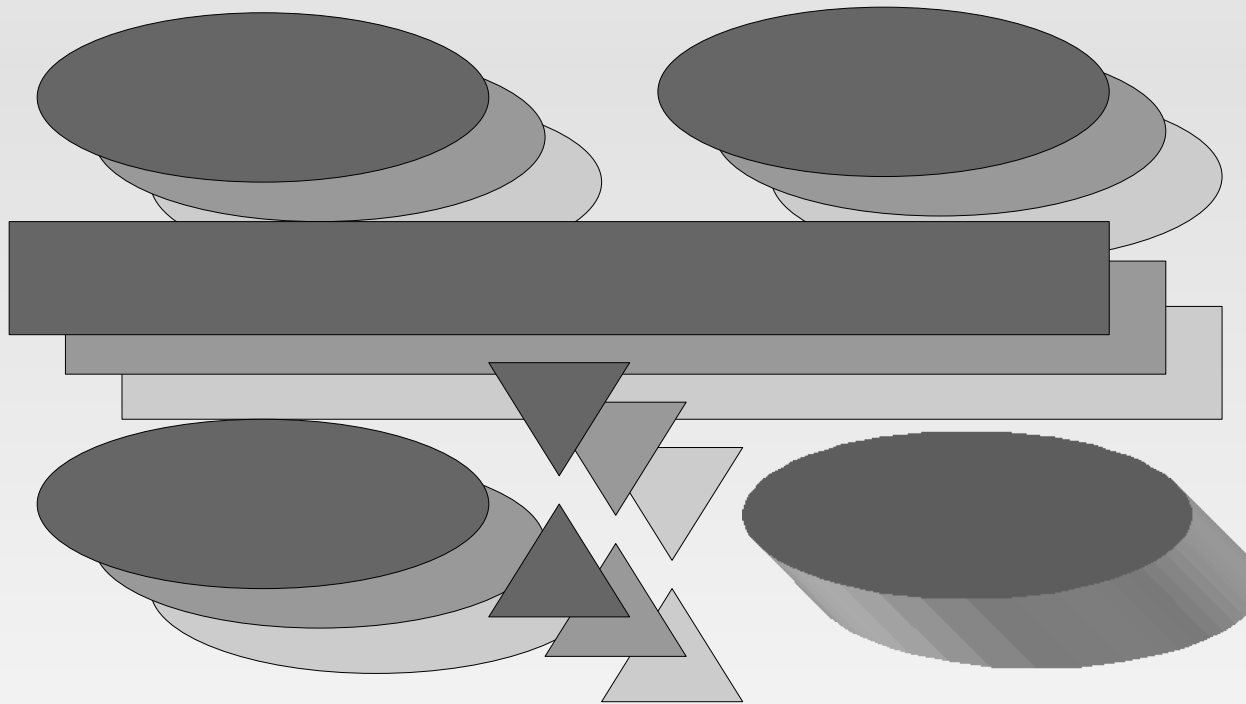
De community

Bron: Van Wendel de Joode, 2005

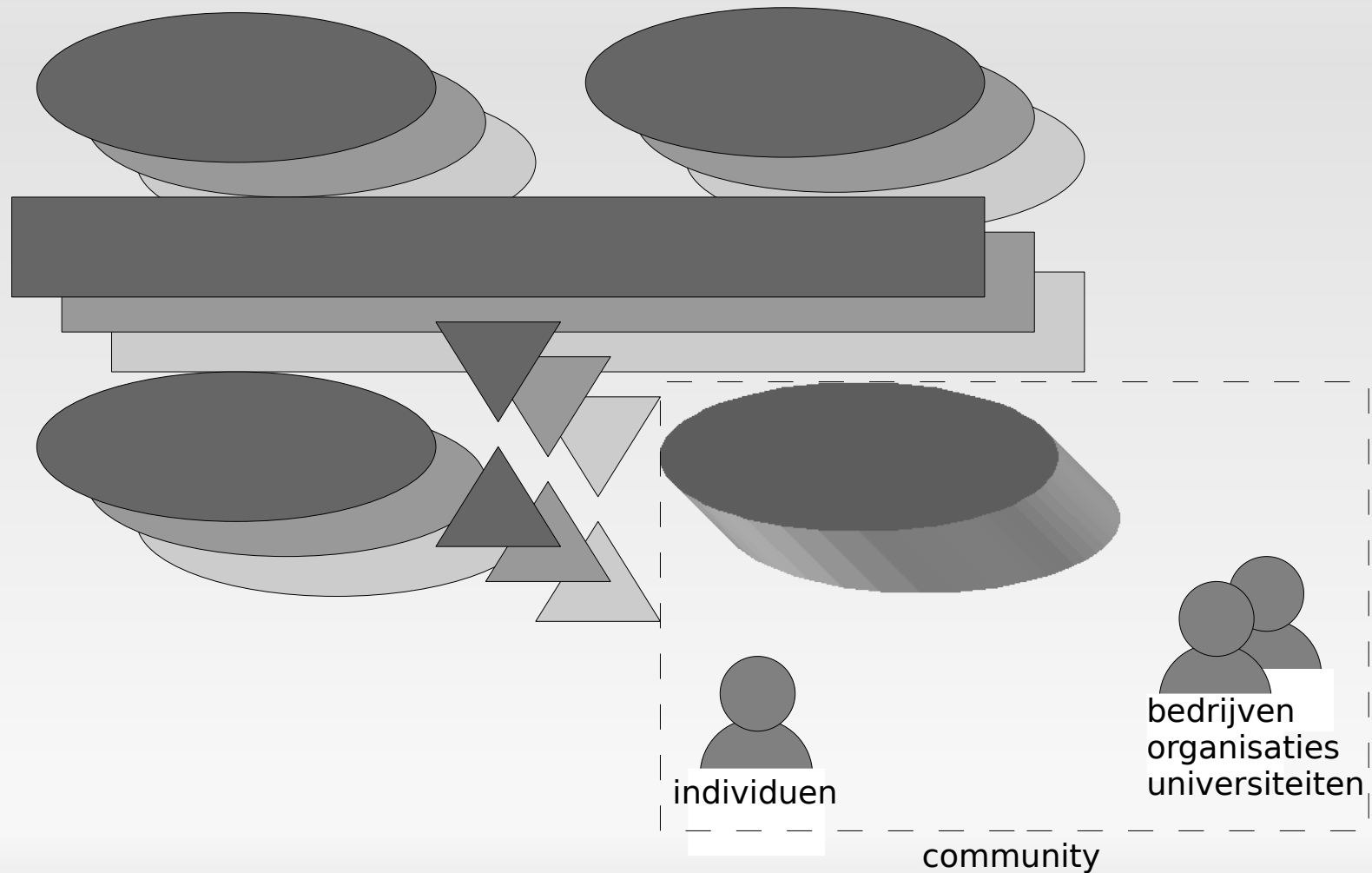
ASL framework en communities

Introductie
Methodologie
Theorie
Resultaten
Aanbevelingen

ASL framework en communities

Introductie
Methodologie
Theorie
Resultaten
Aanbevelingen

- Met 9 projectleiders zijn interviews gehouden, en is er online informatie verzameld
- Dit alles is geanalyseerd op:
 - Hoe zijn de projecten georganiseerd?
 - Hoe regelen ze ondersteuning?
 - Hoe gaan ze om met communities?
 - Zijn die communities anders dan 'gewone communities'?
 - Als communities belangrijk zijn: moeten de communities verbeterd worden?

- Alle projecten hebben ondersteuning kunnen regelen op een manier zoals gewenst was
 - Ondersteuning via een commerciële partij
 - Community ondersteuning
- Als het project groeit worden er wel meer problemen verwacht
 - Iedereen denkt dat communities een grote rol kunnen spelen in het oplossen van de problemen
 - Maar, men is onzeker hoe dit aan te pakken

- Projectleiders zijn enthousiast over open source
 - Weinig kennis bij de rest van de organisatie
- Niet alles is “echt” open source

Wie doet wat?

- Bij de meeste projecten is slechts één ontwikkelaar betrokken
 - Dit is meestal een commerciële ontwikkelaar die ook de ondersteuning verzorgt
- Er zijn wel beperkte communities, maar dit zijn toch vaak “praatclubjes”

Communities en de overheid

- Drie soorten communities
 - Gated community
 - Formele community
 - Informele community
- Communities zijn nog niet heel uitgebreid (niet alle lagen van de ui zijn vol)
 - Dus: communities verder helpen...

Aanbevelingen

- Onzekerheid
- Cultuur
- Niet alles is open source
- Een partij voor ondersteuning
- Geen gedeelde ontwikkeling

- Onzekerheid
 - Mensen met elkaar laten communiceren
 - Mailing lijsten
 - Informatie geven
- Cultuur
- Niet alles is open source
- Een partij voor ondersteuning
- Geen gedeelde ontwikkeling

- Onzekerheid
- Cultuur
 - De hele organisatie erbij betrekken
 - Medewerkers enige vrijheid geven om naar eigen inzicht om te gaan met software/communities
- Niet alles is open source
- Een partij voor ondersteuning
- Geen gedeelde ontwikkeling

- Onzekerheid
- Cultuur
- Niet alles is open source
 - Soms een goede reden om niet open source te zijn, anders alles open source maken
 - Gebruik van centrale plaats voor open source projecten (Uitwisselplatform verbeteren)
- Een partij voor ondersteuning
- Geen gedeelde ontwikkeling

- Onzekerheid
- Cultuur
- Niet alles is open source
- Een partij voor ondersteuning
- Geen gedeelde ontwikkeling
 - Actief op zoek gaan naar andere partijen bij aanbesteding
 - Taken binnen de community delegeren
 - Voor nieuwe projecten: communities creëren

Einde

Vragen...

Projecten

- Flamingo
- Watlas
- GemGids
- A-select / DigiD
- eFormulieren
- MMProject
- Modernisering GBA
- Op Afspraak
- APLAWS+

Framework

